

श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

सेवा श्री श्रीनिवासरघवार्य महादेशिक विरचिता
॥ श्रीलक्ष्मीनरसिंहपञ्चाशत् ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुजमहादेशिकन्

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using L^AT_EX and the **skt** font.

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीलक्ष्मीनरसिंहपञ्चाशत् ॥

नृसिंहसूरिम् आचार्यं नृसिंहं परदैवतम्।

प्राप्यप्रापकभावेन प्रपद्ये परवानहम्॥

भक्तत्राणपरायणत्वम् अतुलं भक्तेषु सन्दर्शयन्

स्थूणाभेदनकर्मणापि घटयन् दिव्यां दयाम् अर्भके।

व्याप्तिञ्च स्वयमेव साधुनिवहे सर्वत्र सन्नादयन्

देवः श्रीनृहरिः मदीयहृदये जेजीयतां सन्ततम्॥ १ ॥

वेदानामपि गोचरो न भगवान् वेदैर्हि वेद्यो हरिः

भेदेनासुरवेश्मनि प्रमुदितः स्तंभस्य साक्षात् अभूत्।

दृष्ट्वा तृप्तिम् अवापुः अद्भुतवपुं कोपेन सौम्यं क्षणात्

प्राप्तुं तं प्रयतस्व मानस मम प्रीत्या समीच्या सदा॥ २ ॥

प्रह्लादः परभक्तियोगमहितः प्रह्लादयन् मानसं

सर्वेषुत्तमतामवाप्य नृहरिं साक्षाच्च कुर्वन् स्वयम्।

पूर्णस्सन् परमं प्रपद्य धरणावानन्दमत्युज्वलं

त्वं चाश्वाश्रय तादृशं नरहरिं हे मानसाद्य स्थिरम्॥ ३ ॥

साधूनां परिरक्षणाय दुरितध्वंसाय सद्भूमिणां

धर्मस्य स्थितये च जन्म लभते यद्यद्यदाऽपेक्षितम्।

सत्यं ज्ञानमनन्तमुज्ज्वलतरानन्दं सदा निर्मलं

तद् ब्रह्म स्वयम् उद्बभूव जगतां क्षेमाय सिंहाननम्॥ ४ ॥

भृत्यं रक्षितुम् उद्यतो बहुविधां रीतिं वरस्य स्मरन्

दिव्यं चापि सुदर्शनं पिहितवान् ब्रह्मोक्तिसंमाननः।

भक्तं भृत्यम् अनन्तशोभनगुणारामं किशोरं परं

गाढाश्लेषविधानसौभगमिदं सौदर्शनं ते वपुः॥ ५ ॥

प्रह्लादावनसंभृतेन वपुषा दिव्येन सेवां दिशन्
 श्रीलक्ष्मीनरकेसरी वितनुतात् श्रेयांसि भूयांसि मे।
 येन व्याप्तमिदं समस्तभुवनं यस्सन्निधत्ते सदा
 तस्मादन्यमहो श्रयेय शरणं कवा कथं वा मनः ॥ ६ ॥

वैकुण्ठे बहुशोभने मणिमयैस्तंभैस्सहस्रैर्युते
 सच्चोन्मेषसमिद्धयमानसुभगे पर्यङ्कवर्ये सदा।
 राजद्वास्करकोटितुल्यरुचिना सकाशमानः प्रभुः
 दृष्टे तामसदानवस्य सदाने जातो हि मां रक्षितुम् ॥ ७ ॥

स्तंभः किन्नु चकार भव्यसुकृतं यः चेतनावाञ्चितः
 तिष्ठन्नेव समस्तलोकशरणं योऽसूत सिंहाननम्।
 नायं दारुमयो न चोपलमयः स्तंभो न वा मृन्मयः
 नूनं श्रीनरसिंहजन्मनिलयो वैदूर्यवर्यात्मकः ॥ ८ ॥

जातः स्तंभवरं बभञ्ज नृहरिः चिच्छेद वक्षस्स्थलं
 भक्तत्राणकृतक्षणस्य निखिलं क्रूरत्विदं चेष्टितम्।
 उत्सङ्गे पितरं निधाय हृदयं निर्भिद्य पुत्रं परं
 शान्तेन स्वयम् आलिलिङ्ग सुभगं वक्षः स्थलेनाद्भुतम् ॥ ९ ॥

प्रह्लादे नरतां निरीक्ष्य नरतां तत्याज नैव स्वयं
 तत्ताते मृगतामुदीक्ष्य मृगताम् अङ्गीचकारानने।
 रूपव्याकरणं समस्तजगतां यत्कृत्यमाहर्बुधाः
 तद्रूपं न तृगस्य नैव मनुजस्येत्यद्भुतं दृश्यते ॥ १० ॥

नास्तीत्याह पिता तदस्ति भुवने सर्वत्र पुत्रोऽवदत्
 स्याच्चेत् दृष्टिपथं न याति भगवान् प्रपच्छ कस्मादिति।
 एतावद्विरते हिरण्यकशिपौ नैव प्रभुस्संभवेत्
 पुत्रं हन्तुम् अथोद्यतो दनुसुतः तस्माद्धि जज्ञे हरिः ॥ ११ ॥

सर्वव्याप्तिम् उशन्ति दैवतवरे नारायणे पण्डिताः
 सर्वान्तर्यमनेन तादृशमिति प्राज्ञा हि निश्चिन्वते।

स्थाणौ ज्ञानयुते तथैव हि जडे द्रव्ये च सत्तां हरेः

व्यक्तिं दर्शयति स्म साधु तनवै तस्मै नमस्या इमाः ॥ १२ ॥

कोपः कञ्चन धिक्कराति करुणा चोरीकरोतीतरां

नेत्रं तामसरक्तमांसलमतो दिव्यारविन्दोज्ज्वलम्।

हस्तौ पाटनसङ्गिनौ पटुतरावाश्लेषसुव्यापृतौ

ताते तत्तनये विहारसरणिः दिव्या नृसिंहस्य नः ॥ १३ ॥

पुत्रं नाशयितुं यदा प्रववृत्ते सन्तं स्वकं दैत्यराट्

धूर्तं तं निजघान दैवतवरः श्रीमान् नृसिंहो हरिः।

भेतव्यं न कदाऽपि साधुभिरिदं विश्वस्य तच्छासनं

स्थातव्यं परभक्तियोगभरितैः क्षेमाय योगाय च ॥ १४ ॥

दिव्य जन्म तथैव कर्म मनुजा जानीथ यूयं ममे-

त्याह श्रीयदुपुङ्गवः करुणया तत्सत्यम् ईक्षामहे।

स्थूणातः कथम् उद्भवः दितिसुतध्वंसः कथं वा द्रुतं

सौम्यक्रौर्यसमन्वयः कथमिवैकस्मिन् क्षणे जायताम् ॥ १५ ॥

स्तंभं स्वेन विनिर्मितं मणिमयं निश्चित्य तेनोज्झितं

गर्वात् यर्वपितामहादिविनुतं गूढं न वेत्तुं क्षमः।

धिक्कुर्वन् तनयं च भीषणवचोगुंफैर्बलादर्दयन्

दुर्दर्शं हि ददर्श दिव्यपुरुषं यादृच्छिकं दैवतम् ॥ १६ ॥

किन्ते सद्म हरे ! हिरण्यकशिपोः स्तंभो न जानासि किं !

भग्नः किं न पुनः सुरारिरपि तत्याज स्वयं जीवितम्।

तस्मात् पुण्यतमे वसामि सद्ने तस्यैव किं नोचितं !

प्रह्लादः परमाप्रयो हि वसति श्रेष्ठं ततः किं गृहम् ॥ १७ ॥

विश्वं रक्षितुम् उद्यतेन विधिना दत्ते वरे दानवः

विश्वं सच्चविवर्जितं विहितवान् धर्मं जघान स्वयम्।

धर्मो भागवतापराधनिचयो रूपं नृसिंहात्मना

धृत्वा तं निजघान भूरियशसे धर्माय तस्मै नमः ॥ १८ ॥

दूरीकर्तुमना हिरण्यकशिपुं दूरीचकार श्रियं

सा त्वज्ञातविनिग्रहा सकरुणा गुप्त्यै कदाचित् भवेत् ।

तन्नाम्नधेव हिरण्यमस्त्यभिमतिस्तस्या अपि स्यादिति

नूनं योगनृसिंहरूपम् अभजत् वन्देऽद्भुतं दैवतम् ॥ १९ ॥

वृत्तिं कल्पितवान् क्षणेन जगतां धर्मस्य चोन्मूलकं

हत्वा त्वं नृहरे नभश्चरगणान् भूयोऽपि सुस्थान् व्यधाः ।

स्वं स्वं भागम् अवाप्य शोभनधियो भूयस्तरां खेचराः

निर्भीकास्सुखमाप्नुवन् मम विभो शान्तिं विधत्स्वादरात् ॥ २० ॥

वेधा निर्वृतिमाप पाकदमनो भूतिं परां योगिनः

सिद्धिं सत्तपसां प्रसूतिम् अभजन् पुष्टिं तपस्याधनाः ।

सर्वे किंपुरुषा महापुरुषतां विद्याश्च विद्याधराः

गन्धर्वाश्शुभगाननैपुणमहो किं किं न साध्यं हरे ॥ २१ ॥

कोपश्शान्तिमयो रवः षुतिमयो देहोऽनुकंपामयः

वीक्षा धर्ममयी मनः प्रियमयं श्रोत्रे विवित्सामये ।

श्वासास्तोषमयाः करौ सुममयौ जिह्वा सुधामय्यपि

ज्ञानानन्दमयं भजामि नृहरिं रक्षामयं दैवतम् ॥ २२ ॥

येन त्वं सुरवैरिणं निहतवान् शिश्लेष येनार्भकं

येनैवाभयम् आश्रितेषु निदधे दध्रे च येनाचलः ।

पद्मं येन धृतं धृता च हरिणी पद्मा सुभूत्यै सतां

सोऽयं रक्षणदीक्षितस्तव करो मां रक्षतादन्वहम् ॥ २३ ॥

दुःखं दुर्धरम् अन्वभावि शिशुना भूयस्तरां दुर्वचं

तत्रोदासि कुतः त्वदीयनिधने किं नानुतापस्तव ! ।

स्वीयेनैव बलेन दानवसुतः संरक्षितश्चेत् वयं

कां शक्तिं परभक्तिरूपमहितां श्रद्धुध्महे कथ्यताम् ॥ २४ ॥

सिंहस्त्वं गिरिकन्दरेषु वसति संप्राप्य सम्मोदसे

स्तंभे तामससद्गानि स्थिरतरं स्थातुं कथं प्राभवः ।

स्तंभं तं तरसा प्रपीड्य दनुजप्राणांश्च कोलाहलात्
मोदं साधुजने तनोषि भगवन् संरक्ष माम् अर्भकम् ॥ २५ ॥

सिंहास्सन्ति वने गिरौ च गहने तुङ्गे स्वतन्वा मृगाः
गुल्मे शैलपदे जनिस्तु विदिता तेषां निसर्गोचिता ।
जातस्त्वं नरकेसरी मणिमयस्तंभात् गृहेऽरेः प्रभो
सर्वेष्वेव ततोऽचलेषु ददृशे नारायणः केसरी ॥ २६ ॥

वैकुण्ठे प्रलये च नीरभरिते क्षीरोबुधौ वा सतां
स्वान्ते पर्वतमूर्धसु श्रुतिगिरां चूडापदे भूतले ।
सन्ध्यायां शरणागतार्तिदलने प्रह्लादनामोद्धृतौ
भक्तानां परितो विभासि भगवन् श्रीमन् नृसिंह प्रभो ॥ २७ ॥

एकं त्वं व्यहनो हिरण्यकशिपुं प्रह्लादहिंसोल्बणं
सङ्ख्यातुं च न पारयेर्मम कृते जानीहि न त्वं क्षमः ।
तावन्तीह वसन्ति पुष्कलतया पापान्यसङ्ख्यानि मे
प्राज्ञानां परिभावकानि भवतो भीषाकराण्यप्यहो ॥ २८ ॥

दृष्टं नैव च विश्रुतं भगवतस्ते रूपम् अत्यद्भुतं
जाया ते निजगाद नैव निकटे याति स्म या भीतितः ।
तद् भव्यं वपुरातनोतु जगतां भद्राणि नित्यार्नि नो
ब्रह्मेशानमुखैर्यदेव बहुधा संसेवितं शाश्वतम् ॥ २९ ॥

पश्येमाद्भुतरूपम् अञ्जलिभरा जीवेम भूयस्तरां
नन्दामाद्भुतचेष्टितेन नृहरेर्मोदाम दिव्यास्समाः ।
दासास्तस्य भवाम साधु शृणवामानन्दवृत्तादिकं
प्रब्रूमश्शरदः शतं भगवतोऽजीता वयं स्याम च ॥ ३० ॥

दिव्यायाद्भुतकर्मणे दितिमुतध्वंसोद्यतायानिशं
भव्याय प्रियकारिणे भगवते शान्तोदितायात्मने ।
वैकुण्ठाय नृसिंहरूपवहनायानन्दसन्दायिने
प्रह्लादप्रियसंभवाय महसे तुभ्यं नमस्या इमाः ॥ ३१ ॥

स्तोत्रं तु किं यते मया चपलतः किं तेन दुष्टोऽस्म्यहं
 तुष्टश्चेत कथमपि अनन्तविभवो धन्यो भवेयं ध्रुवम्।
 ज्ञानं सङ्कुचित ममेति विदितं क्षोदक्षमं नेति चेत्
 हन्ताहं परितोषमेमि भगवन् काचिन्न हानिर्मम ॥ ३२ ॥

बाह्याडंबरलोकेन बहवो भ्राम्यन्ति विज्ञानिनः
 बाह्याडंबरमप्यनन्तमहिम ! त्वं स्वीकरोषि ध्रुवम्।
 तेनैवासुरनायकोऽपि निधनं संप्रापितस्तत्क्षणात्
 हित्वाऽऽडंबरजालमाशु नृहरे वात्सल्यतो रक्ष माम् ॥ ३३ ॥

क्वाहं मन्दमतिः नृसिंहविभवः क्वेतीव चिन्ता न मे
 भीत्या चैव लिखामि नैव परितो वाचा स्पृशामीश्वरम्।
 धूर्तत्वं मम जागरूकमनिशं स्यान्मूर्खता बालता
 रत्नेभयोऽपि यथाऽऽदरो भवति तत्पेट्यां तथा मत्स्तुतौ ॥ ३४ ॥

अस्माकं तु सुदर्शनं दितिसुतस्यादर्शनं तत्त्वतः
 प्रह्लादेन विशिष्टता नरहरेरेतद्धि संभिद्यते।
 प्रायस्ते पुरतस्सुदर्शनमयं रूपं ततो दृश्यते
 तावत्कं महदुल्बणं कथमिव प्राप्यं रथाङ्गेन ते ॥ ३५ ॥

किं ब्रूयां तव वैभवं नरहरे ! कां वा सपर्यां हितां
 कर्तुं संप्रति सर्वदेव सुभगां त्वत्तोषिणीं सन्मताम्।
 सर्वत्र त्वमसीति रूपितमिदं तत्त्वं यदि स्वीकुरु
 प्रायः प्रेष्ठतमं तथाऽन्यदपि वा प्रीत्या कृतार्थं कुरु ॥ ३६ ॥

वेदात्मन् नृहरे विभासि कतमं रूपं प्रपद्य श्रुतौ
 किं रूपं नमकस्य जातु चमकस्येत्येव सशीयते।
 नेतिप्रत्ययवान् हिरण्यकशिपुः भावेतरं भावयन्
 नास्तिप्रत्ययगोचरश्च चमकं त्वामाश्रये भूतये ॥ ३७ ॥

स्तंभोऽभिद्यत दानवस्य हृदयं तीक्ष्णैर्नखैरञ्जसा
 ब्रह्माद्वैतविदां विचारसरणिः तूर्णं तु चूर्णीकृता।

ध्वस्ताहम्मतिराशु पामरजने नादेन निर्यापितो
 गर्वस्तेन विभेदयाद्य नृहरे मत्पापराशिं क्षणात् ॥ ३८ ॥

माता त्वं नृहरिः नचैव विदितो भेदः पुमान् स्त्रीति वा
 वक्षोभेदनकर्मणा दृढतया जाने पुमांसं परम्।
 साक्षीं ताकिङ्ककेसरी मम गुरुः त्वामाह सिंहीं परां
 न स्त्री नैव पुमानिति प्रथयितुं स्याच्चेष्टितं तेऽद्भुतम् ॥ ३९ ॥

माता त्वं नहि मेयतामुपगतः स्मृत्या हि मेयं जगुः
 स्थूणा मानम् अभूत् मितो हि भवनस्तंभैकदेशे ध्रुवम्।
 मातृत्वं व्यवृणोः निजार्भककृते वात्सल्यसन्धुक्षितः
 तत्तातस्य तु मापको भवसि चेत् क्लिष्टं समस्तं प्रभो ॥ ४० ॥

प्राज्ञस्त्वां परिचिन्वते नरहरिं वैकुण्ठकण्ठीरवं
 मन्ये ते नरतां कदाचिदपि ते नेच्छन्त्यकस्मादपि।
 वैकुण्ठो हरिरेव तस्य निलयो लोकोऽथ देशोऽपि वा
 वैकुण्ठीयहरिर्भवेदपि कथं ज्ञातुं प्रगल्भा वयम् ॥ ४१ ॥

स्तंभात् उद्भव आशु नाशनमरेर्बालस्य संलालनं
 योगः पङ्कजया विशिष्टहसनं चकदिभिर्दर्शनम्।
 सद्गन्धध्वनि मानसे सुमनसां सद्वर्तनं सर्वदा
 स्मर्तृणां परमाद्भुतं च निखिलं वृत्तं नृसिंहं प्रभो ॥ ४२ ॥

सन्ध्यां त्वां परिचिन्वते सुकृतिनः सन्ध्योदितं दैवतं
 सन्धानं जगतां नृसिंहवपुषा सम्यक् त्वया सूचितम्।
 सन्ध्या त्वं समभूर्हिरण्यकशिपोस्सायन्तनी तत्सुते
 प्राची मद्दिषये विभासि भगवन् माध्यन्दिनीति ध्रुवम् ॥ ४३ ॥

सिंहत्वं नरतोभयं त्वयि वयं प्रेक्षामहे भाग्यतः
 कान्तारे नरगन्धमात्ररहिते शैले गुहाभिर्युते।
 स्वैरं सञ्चरणं तव प्रियतमं जानामि सिंहोचितं
 किं ते न स्वदते नरत्वसुभगं मच्चित्तसंशीलनम् ॥ ४४ ॥

दोषाणां निलयो हिरण्यकशिपुर्दोषान् गुणानां निधौ
 दध्यौ स्वीयसुतेऽपि हन्त भवतीवात्यन्तहिंस्रोऽभवत्।
 दोषं तं परिकल्प्य कारणतया जातः प्रदोषे स्वयं
 द्रुष्टं ध्वंसितवान् तयैव वृजिनध्वंसं विधत्स्वाद्य मे ॥ ४५ ॥

रामे रञ्जितमानसे रतिकरे दिव्यात्मनामन्वह
 साक्षान्मन्मथमन्मथे रसमये कृष्णे च दृग्गोचरे।
 रूपं ते परमं सटादिसहितं सैहं सदा भीषकं
 कस्मात् वीक्षितुम् उत्सुकाः प्रतिदिनं जाने न ते वैभवम् ॥ ४६ ॥

सिंहस्त्वं नहि सेव्यसे वनचरैस्सिंहैस्तथाऽन्यैर्मृगैः
 त्वाम् अत्यन्तविलक्षणं विसदृशं ज्ञात्वा द्रवन्त्येव ते।
 सेवन्ते मुनयस्तथैव यतयो ज्ञात्वा परं पूरुषं
 तस्मादादरमातनोषि नृहरे सवविने सांप्रतम् ॥ ४७ ॥

चिन्तातीतविभूतिकस्य भवतः तत्त्वं महान्तो जगुः
 चिन्त्य साधु विचित्ररूपगुणकर्मादौर्वरिष्ठैरपि।
 निश्चिन्ता इह सञ्चरेम बहुधा संसेवमानाः प्रभो
 त्वाम् अत्यद्भुतमूर्तिभिर्नवनवाभिर्भ्राजमानं गिरौ ॥ ४८ ॥

प्राह्लादी परमा नचास्ति भगवन् भक्तिस्त्वयि स्थेयसी
 प्राज्ञानाम् अनुवर्तनं च नहि मे संपद्यतां किं नु मे।
 देवी सा करुणा न चास्ति यदि ते का वा गतिस्सम्भवेत्
 मामारादव मन्दमप्यतितरां श्रीमन्नृसिंहार्भकम् ॥ ४९ ॥

स्तोतुं न प्रभवामि मन्दधीक्षणो जानामि चैतत् ध्रुवं
 नुन्नः सार्थकतां कडोमि वचसां द्वित्राक्षराम्रेडनात्।
 वाचा त्वं पीरतुष्यसीति विदितं मज्जल्पनं स्वीकुरु
 श्रेयस्सन्ततिमादरेण पठताम् एतं स्तवं श्रीहरेः ॥ ५० ॥

आत्रेयः कविवादिसिंहगुरुराट्सेवारतो भूतये
 भक्त्या श्रीनिधिराघवस्सुमनसां सेवात्मिकाम् आतनोत्।

मालोलो मधुसूदनो मधुमयी माता तया भार्गवी
मान्यो वेदशिरो गुरुश्च मुदिताः प्रीताभ वन्त्वन्वहम् ॥ ५१ ॥

॥ इति श्रीलक्ष्मीनरसिंहपञ्चाशत् संपूर्णा ॥